

Отже, почуття безпеки в громадян є ефектом впливу різних факторів. До основних із них відносяться: повідомлення засобів масової інформації; рівень освіти опитуваних; характер й величина заселеної місцевості, на якій проживають респонденти тощо.

ЛІТЕРАТУРА

1. Maslow A. Motywacja i osobowość. Warszawa: Instytut Wydawniczy PAX 1990.
2. Серіков, Я. О. Безпека життєдіяльності – сек'юрітологія. Проблеми. Завдання. Шляхи вирішення : монографія / Я. О. Серіков, Л. Ф. Коженевські. – Харків-Краків : ХНУМГ, 2012. – Т. 1 – 172 с., Т. 2 – 346 с.
3. Korzeniowski, L. F., Serikov Y. A. Europejski wymiar securitologii : monograf / L.F.Korzeniowski, Y. A. Serikov. – Kraków : EAS, 2012. – 244 p.
4. Korzeniowski L. Zarządzaniebezpieczeństwem. Rynek, ryzyko, zagrożenie, ochrona. / Zarządzaniebezpieczeństwem. Kraków: PSB 2000, s. 437-444.

Козирєва Н. В., канд. філос. наук, ст. викладач
*Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова, Україна*

МІСТО ХАРКІВ: СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ПРОСТІР УКРАЇНИ 20–30-х рр. ХХ ст.

Місто Харків – одне з найбільших економічних та культурних центрів України 20-х і майже до середини 30-х рр. ХХ ст., як відомо, було столицею України. Визначальними рисами тогочасного духовного життя українського суспільства, зокрема, літературної творчості, стають новаторство, пошук нових форм, позбавлених «міщанських» стереотипів, залучення молоді до надбань національної культури та її продукування.

Складні й неоднозначні процеси, що відбувалися в українській літературі та мистецтві, супроводжувалися численними дискусіями, «боротьбою» часто непримиренних поглядів та ідей. Драматичні події жовтневої революції та громадянської війни стимулювали розвиток неоромантизму чи так званого «революційного романтизму» (В. Блакитний, Г. Михайличенко, В. Сосюра та ін.). Український варіант «революційного романтизму» в літературі мав свої специфічні особливості, поєднуючи ідею соціального визволення з національним і вважаючи «світову революцію» засобом повернення України до світової спільноти як рівноправного партнера.

Атмосфера плюралізму відкрила простір для творчого пошуку молодому поколінню митців. Йдеться про футуризм як новітню на той час тенденцію розвитку європейської літератури. Найяскравішим його представником в Україні був М. Семенко, а принциповими ідеями його футуристичних поглядів було проголошення модерну основним мистецьким напрямком в літературі; заперечення будь-яких авторитетів і канонів;

визнання за орієнтир в літературній творчості невпинної динамічної «краси пошуку». В цілому, «революційний футуризм» характеризувався наступальністю, плакатністю, публіцистичністю.

У 20-ті рр. розгорнувся процес організаційного згуртування літераторів, в тому числі й на засадах ідей «пролеткульту», що орієнтувало не на надбання світової культури, а на створення нової, «пролетарської» культури. У 1923 р. група пролетарських письменників утворила спілку «Гарт», до якої увійшли В. Блакитний, К. Гордієнко, О. Довженко, І. Микитенко, В. Сосюра, В. Поліщук, П. Тичина, М. Хвильовий. Невдовзі суттєві розбіжності щодо мистецького світобачення призвели до розпаду цієї літературної організації й утворення нових творчих об'єднань – «Вапліте» (Вільна академія пролетарської літератури, 1925–1928) на чолі з М. Хвильовим та ВУСПП (Всеукраїнська спілка пролетарських письменників, 1927). За світоглядними поглядами та мистецькими орієнтирами до цих груп примикала спілка селянських письменників «Плуг» (А. Головка, П. Панч та ін.).

Радикальні модерністи нової хвилі у 1921 р. в Києві утворили «Асоціацію панфутуристів» (М. Семенко, Г. Шкурупій, Ю. Шпол, І. Слісаренко, М. Бажан та ін.), а пізніше в Харкові – «Нову генерацію» (1927–1931).

Прихильники класичних європейських форм створюють свої творчі угруповання, зокрема, М. Зеров, М. Рильський, П. Филипович, В. Підмогильний, Л. Старицька-Черняхівська, Д. Загул протягом 1923–1924 рр. належали до літературного об'єднання «Аспис» («Асоціація письменників»). Логічним продовженням «Аспису» та його ідейними спадкоємцями згодом стали «Ланка» та «Марс» («Майстерня революційного слова») [2].

Важливою подією в українському культурному житті була літературна дискусія 1925–1928 рр., яку можна вважати природною реакцією на історичну ситуацію інноваційних пошуків. Потрібно було дати цивілізаційну відповідь на питання: українська культура має зберегти свою самобутність у процесі національно-культурного відродження чи перетворитися на «культурну провінцію», або по-іншому, як краще зберегти українську самобутність культури – через її «масовізм» чи «олімпійство», тобто писати для масового читача чи максимально піднімати інтелектуальну планку в суспільному бутті (яким має бути мистецтво – глибокої думки та складної образності чи примітивно-пропагандистським, політизованим). Окрім того, предметом для дискусії стають питання про те, чи має Україна приєднатися до загальноєвропейського культурного процесу, який бере свій початок з античності і духовно ближчий українській культурі; як відмежуватися від більшовицького «культурного сепаратизму».

Започаткував дискусію, як відомо, М. Хвильовий – один з найбільш яскравих і талановитих митців.

На тлі зазначеного, особливої актуальності набуває питання про

особисте ставлення М. Хвильового до сміху та комічного, сміхової культури в літературній творчості. З'ясувати його допомагає відомий памфлет Хвильового «Остап Вишня в "світлі" "лівої" балабайки, або...», надрукований в журналі «Пролітфронт» (1930.–№ 4) [4]. Гуморески Остапа Вишні, на думку М. Хвильового, це невеликі усмішки-мініатюрки, де у жартівливій формі, схожій на шарж чи на фейлетон, дотепно загострюється негативне, злободенне у реальному житті суспільства [4, с. 757, 760, 764, 769, 774, 777, 781, 786, 787 та ін.]. Він згадує близько двох десятків творів письменника-гумориста, терпляче пояснюючи їх істинний зміст. Проте, вже й самі його пояснення не можуть не викликати посмішки. Маючи на увазі закид на адресу популярного гумориста про його «низькі смаки й почуття», Хвильовий зазначає: «...дотеп, як дотеп про свиню: "свинею зветься (цитата із О. Вишні. – Н.К.) така людина (стій! стій! не туди заїхав. Отак завсігди, як про свиню почнеш, так когось із знайомих і згадаєш)»». Такий дотеп, наголошує письменник, критик з «гімназійною вченістю» (у памфлеті йдеться про молодого критика О. Полторацького, що належав до групи письменників, які згуртувалися навколо журналу «Нова генерація». – Н.К.) «...схвалити не може, він прекрасно знає, про кого мова йде» [там же, с. 764].

Не менш показовим є й «пояснення» справжнього змісту усмішки «Раціоналізація», де нібито О. Вишня робить «безсилий зойк», «скаргу» на те, що селяни нездатні оволодіти технікою: «машину десь побачили – ой, не підходить, бо так тобі й голову одкрутить», – цитує відомого гумориста О. Полторацький. «Беремо "усмішку", – вкотре "розтлумачує" М. Хвильовий. – Читаємо: "було досі в нас емоцію, тепер треба переключатись на рацію". Автор починає з висміювання метод виховання дітей в атмосфері відьом, вовків, домовиків тощо. Продовжує іронізувати над тим темним селянином, що ще й досі машини жахається, як чорта ("ой, не підходь"). Чим же кінчає? Кінчає...памфлетним ударом по "смушевих шапках", що в них "повно емоцій" і цілковита відсутність "рації"». Інтерпретацію цієї усмішки О. Полторацьким письменник називає «пересмикуванням» заради того, щоб «...блснути задрипаною "ерудицією"» (Полторацький убачає в змісті гуморески філософію Махатми Ганді) [там же, с. 781].

Молодий критик-естет обурений «площинними» дотепами й мовою О. Вишні, які «...завжди викликають загальний утробний регіт аудиторії» (він має на увазі виступ О. Вишні перед студентами київського інгоспу), що змушує М. Хвильового навести їх дослівно й порівняти із зацитованими прикладами творів геніальних, як він пише, Рабле і Свіфта й «погрожує» додати цитати із творів інших «славетних світових письменників – Сервантеса, Боккаччо, Франса». А запитання до опонента таке: «чим дотепи О. Вишні "порнографічніші" за дотепи хоч би того ж Рабле?» Отже, футурист-опонент «...ніяк не хоче (можливо, й не може), – робить висновок М. Хвильовий, – відрізнити порнографії від здорового гумору» [там же, с. 761–763].

Не менш цікава відповідь письменника й на закиди О. Вишні стосовно

його «мови» або «словника». «Цей словник, – цитує М. Хвильовий Полторацького, – як відомо, є словник глибоконародний (себто словник Остапа Вишні. – М.Х.). Отже, – продовжує він [О. Полторацький. – Н.К.], – мовна практика Остапа Вишні є мовною практикою реакційною» [там же, с. 750]. Відповідаючи на це безглуздя, М. Хвильовий звертається до прикладу відомого французького «практика глибоконародного словника» П'єра Жана Беранже, який з «...погордою виголошував, що він "простолюдин"» [далі французькою: «Я бридкий, навіть надто бридкий». – Н.К.]. І хоч «ті ж самі панички, що "простолюдин" їх... висміював», пишуть «черстві й холодні рецензії», не без іронії наголошує письменник, «французький робітник і досі [а не лише на початку ХІХ ст. – час творчості Беранже. – Н.К.] в кишені своєї блузи носить мініатюрні збірнички пісень Беранже». Висновує М. Хвильовий такими словами: «Беранже цурався паничів-європенків, паничі-європенки цуралися його. "Але народні маси залишилися вірними своєму старому другу, поету-плебею". І через 100 років. От вам і "глибоконародний словник"» [там же, с. 750–752].

Цікавий приклад подібних звинувачень розвінчує і В. Пропп стосовно російської літератури. «У вульгарності Гоголя звинувачували його сучасники, що не розуміли усієї значущості його гумору, – пише він. – Але такі звинувачення можна зустріти і пізніше. Були професори, історики літератури, яких шокували грубощі у Гоголя». Далі В. Пропп наводить міркування одного із них. Художність «Женитьби» виграла б, якщо б Гоголь не уживав такі слова: «Ну есть ли в тебе капля ума? Ну, не олух ли ты... ну скажи, пожалуйста, не свинья ли ты после этого?». З точки зору того професора-інтелектуала, ці слова розраховані на балаган, відтак, Гоголь мав би очистити свої твори від таких «надмірностей», що «ріжуть тонкий слух» аристократа духу. Спростувати «любителів вишуканого» в літературі В. Проппу допомагає О. Пушкін [3, с. 12].

М. Хвильовий також знаходить дуже цікавий аргумент, який пропонує Антоненко-Давидович. Критикувати О. Вишню за його «культуру гумору» означає не що інше, як критикувати численного читача О. Вишні із його смаками, тобто фактично писати рецензію на читача [4, с. 788].

Іронія О. Вишні вирізняється тим, що в ній є помітним, перш за усе, жартівливо-критичне ставлення великого гумориста до себе і свого минулого в біографії [там же, с. 769–770]. А «сміх над собою, – як справедливо зазначає Л. Карасьов, – є найвищим ступенем комічної оцінки, що доступний лише тому, хто здатен стати над собою, зробити ще один моральний та інтелектуальний ривок – подивитись на себе збоку і побачити нібито іншого» [1, с. 364]. Його іронія – це не просто художній троп, який виражає дотепно-«усмішкувате», легке, в жартівливій тональності ставлення митця до цілком серйозних проблем людського життя [4, с. 768–769]. Адже робфаківець, студент, селянин, робітник, нічний вартовий та колега по перу, прочитавши чи почувши зі сцени усмішку-мініатюру або гумореску, ніяк не може не бачити («упізнавати») свої вади, зачарованого кола власних мілких турбот

тощо. Жартівлива, «усміхнена» іронія О. Вишні – це і риса його вдачі («рекордсмен веселошів»), світогляд, що, виливаючись гуморесками назовні, – лікує оптимізмом [там же, с. 750, 760, 765, 773]. Творчість О. Вишні є суттєвим внеском у розвиток української літератури, а його твори впливовим чинником культурного виховання «робітничо-селянських мас» [там же, с. 756–757, 759, 789].

ЛІТЕРАТУРА

1. Карасёв Л.В. Парадокс о смехе / Л.В. Карасёв // Квинтэссэнция: Философский альманах: [сост.: В.И. Мудрагей, В.И. Усанов. – М.: Политиздат, 1990. – С. 341–367.
2. Павличко С. Дискурс модернізму в українській літературі: [Монографія] / Соломія Павличко. – [2-ге вид., перероб. і доповн.]. – К.: Либідь, 1999. – 446 с.
3. Пропп В.Я. Проблемы комизма и смеха / В.Я. Пропп. – М.: Искусство, 1976. – 183 с.
4. Хвильовий М. Остап Вишня в «світлі» «лівої» балабайки або... / М. Хвильовий // Твори: У 2-х т. – К.: Дніпро. – Т.2. – 1991. – С. 748–789.
5. Giddens A. Modernity and self-identity / Anthoni Giddens. – Stanford (Cal.): Stanford university press, 1991. – 256 p.
6. Low S. The Anthropology of Cities: Imagining and Theorizing the City / S. Low // Annual Review of Anthropology. – 1996. – 25. – P. 383–409.

Конь Д. А., студент
строительного факультета,
Науч. рук. – **Кудрявцев А. Ю.**, канд.полит. наук, доц,
*Харьковский национальный университет городского хозяйства
имени А. Н. Бекетова*

ГЕОИНФОРМАЦИОННАЯ СИСТЕМА КАК ЭФФЕКТИВНЫЙ ИНСТРУМЕНТ В ИЗБИРАТЕЛЬНОЙ КАМПАНИИ

Одна из важнейших проблем современной политической науки – не востребованность её при достижении определенных целей в политической практике; причём это касается как Запада, так и стран СНГ. Теория и практика существуют независимо друг от друга, они должны дополнять друг друга. В «реальной политике» в лучшем случае применяются отдельные прикладные политологические «технологии», способные дать быстрый эффект. Это может привести к следующим последствиям: 1) политическая наука в силу своей фактической не востребованности постепенно деградирует, всё больше становясь похожей на схоластику; 2) политические решения зачастую не опираются на глубокие (научные) знания и являются не столь эффективными, как могли бы быть. Основной путь преодоления описанной проблемы – демонстрация явной полезности действительно эффективных и жизнеспособных достижений современной политологии.

Майкл ДеМерс писал: «Термин «геоинформационные системы» трудноопределим. Он представляет интеграцию многих предметных